

22 november 2020 – Gedachteniszondag

Lezing: Marcus 13 : 24 – 32

Kerkelijk gezien is november is de maand van het einde, veel meer dan december.

November is de laatste maand van het kerkelijk jaar, en in de eerste daarvan (december dus) vieren we juist de geboorte van Jezus die als het Licht der wereld naar ons toegekomen is. Deze maand begint met allerheiligen en allerzielen, van oudsher vooral bekend in de rooms katholieke traditie, en op de laatste zondag van het kerkelijk jaar (vandaag dus) worden in veel protestantse kerken de namen genoemd van hen die ons in geloof zijn voorgegaan.

En nu het kan haast niet anders of we kijken terug. Terug naar het afgelopen jaar, terug naar alles wat daarin gebeurde. En onvermijdelijk, we willen en kunnen niet anders, denken we dan juist op deze zondag aan allen die we dit jaar verloren aan de dood. Het is haast alsof we een balans opmaken. En de trieste uitkomst lijkt dan die lijst met namen te zijn. Namen met gezichten, handen die we vasthielden, woorden die we nog steeds horen. Ieder met een eigen verhaal, met een eigen geschiedenis.

En het zijn niet alleen hùn namen, het zijn ook die van anderen die hier vandaag niet bij name genoemd worden, maar die wij in ons hart meedragen. Hopelijk zijn er veel mooie herinneringen en kan dankbaarheid overheersen. En we hoeven dit gedenken niet alléén te doen; juist nu zoeken we –met elkaar- ook Gods aanwezigheid hierin. En ook al zijn we dit jaar met weinigen in de kerk. We weten ons via beeld en geluid met elkaar verbonden, juist op deze zondag.

Zo anders was het afscheid, in kleine kring, maar toch, steeds werd het vertrouwen uitgesproken dat al die namen in Gods handpalm geschreven staan. Daarom hebben we de naamkaarsen aangestoken met het Licht van de Paaskaars. Een licht dat voor alles symbool staat voor Gods liefde, in leven en dood, en dat hier zondag aan zondag brandt om ons daar aan te herinneren.

In de kerk luisteren we op deze zondagen in november naar de afscheidsgesprekken van Jezus met zijn leerlingen en dan gaat het over het einde, over het einde van alle dingen, van de wereld. Voor veel mensen zijn dat bijzonder sombere zaken.

Bij het woord 'einde' denken we aan dood en ondergang. Dat betekent niet dat die begrippen taboe moeten zijn en dat we er niet over moeten praten, want ze zijn natuurlijk realiteit. Ook bij de mens is het zo, ook voor mensen komt een einde aan hun aardse leven.

Dat kan vaak pijn betekenen en verdriet. Maar in de christelijke kerk heeft het woord 'einde' toch ook altijd een lichtende klank gehad, want het heeft te maken met 'voleinding, voltooiing, vervulling'. Zo gezien kan het het einde van alle dingen toch ook een bron van troost en inspiratie.

Ook al horen we die angstaanjagende beelden uit Jezus' rede over de laatste dingen. De zon die verduisterd wordt, de maan die geen licht meer geeft, de sterren die uit de hemel vallen. Vooral in het gedeelte dat aan onze lezing voorafgaat staat ook veel gruwelijks. Oorlogen en geruchten van oorlogen. Koninkrijk zal opstaan tegen koninkrijk.

Er zullen hongersnoden zijn, en de aarde zal beven. Dan zal het einde nabij zijn. Veel mensen herkennen in die tekenen ook onze eigen tijd. Zoveel geweld, zoveel bedreiging, zoveel mensen op de vlucht. Zoveel angst vanwege dat ongrijpbare virus.

Ook de lezers voor wie Marcus schrijft herkenden die woorden. Het zijn christenen van de tweede en derde generatie. En zij ervaren de verdrukkingen waarover Jezus spreekt dagelijks aan den lijve. Ze werden geminacht en gehaat. Ze werden vervolgd en terechtgesteld op de pleinen van dorpen en steden. Het was donker om hen heen. Alsof de zon verduisterd was, en de maan geen licht meer gaf. Juist zij zullen, in hun zorg en angst, houvast en troost hebben gevonden in de woorden van Jezus.

Een leven in puin. Een toekomst die broos en kwetsbaar en onzeker is geworden. De dag van morgen die je met angst tegemoet ziet. Hoe nu verder, waar zoek ik mijn heil?

Misschien wel heel herkenbaar voor iedereen die vandaag een geliefde naaste herdenkt. Wanneer je verliest wie je lief is gaat je hele leven ondersteboven. Niets is nog vanzelfsprekend en wat eens een veilig thuis was lijkt nu misschien weleen vreemde omgeving. Je moet niet alleen je leven opnieuw uitvinden, maar ook wie je bent zonder die ene.

Wat moet je dan doen? Jezus lijkt te zeggen: Houdt het gewoon uit. Heb geduld, laat je niet meeslepen door anderen, ook al lijken ze je een snelle oplossing voor je pijn te kunnen bieden. Blijkbaar moet de pijn en het verdriet worden doorleefd.

Tegelijkertijd belooft Hij dat er een nieuwe lichte tijd aan zal breken. De dagen van verschrikking zullen voorbij gaan.

Jezus schetst een beeld van ontredde, maar licht tegelijkertijd een tipje van de sluier op. Deze tijd blijft niet eeuwig duren, God blijft trouw aan zijn mensen.

Daarom: hier in de kerk blijven we, soms misschien wel tegen beter weten in, koppig een licht ontsteken als het donker is. We weigeren met alles wat in ons is de nacht het laatste woord te geven. We weten van licht dat nooit te doven is, hoe duister het soms ook lijkt om ons heen.

En dan vertelt Jezus de gelijkenis van de vijgeboom: als je ziet dat de takken uitlopen dan weet je dat de zomer nabij is.

Jezus wil ons erop wijzen dat we de tekenen der tijden moeten leren verstaan, maar niet in de zin van 'hoe laat het nu precies is'.

Het is immers altijd laat en nabij en voor de deur, en voor de mensen die vroeger geleefd hebben klonken deze woorden in principe niet anders dan voor ons, nu in de 21e eeuw.

We kunnen de winter aan omdat we de zomer verwachten. Jezus had natuurlijk ook kunnen zeggen dat als de bladeren vallen dat dan de winter komt. Maar Hij wijst op de zomer. De zomer komt. En daarom kunnen we volhouden.

Vandaag hebben we de namen van onze geliefden genoemd en we zeggen daarmee ook dat zolang er iemand is die de naam van een geliefde blijft noemen, zullen we niet geloven dat dit leven godverlaten zou zijn. Dat we geen toekomst zouden hebben. We blijven verlangen naar de zomer die komt.

Natuurlijk kunnen we dat niet bewijzen. Maar omwille van wie ons voorgingen, omwille van die momenten dat we het even zeker wisten, blijven we zeggen: het laatste woord is aan Jezus, die ons trouw bleef tot in de diepte van de dood. Van Hem werd gezegd dat de dood Hem niet vast kon houden, dat Hij is opgestaan. En elke keer als wij opstaan uit ons verdriet, elke keer als we licht zien in onze nacht, als we weer lachen en verder gaan, getuigen we van die hoop. Ondanks de puinhopen van Jeruzalem, ondanks alle verschrikkingen, zag Jezus ook Gods trouw oplichten. Want zijn liefde reikt over alle grenzen heen en zoekt ons op als ons leven beschadigd en kwetsbaar is. Aan die liefde mogen we ons toevertrouwen, in leven en sterven, en die liefde maakt dat we blijven dromen van een wereld waar de dood niet meer is, waar mensen tot bloei komen, waar leven mogelijk is, elke nieuwe dag.

De zomer is voor ons misschien te ver weg. En daarom vind ik het mooi dat wij de namen van onze geliefden noemen op deze zondag, op de drempel naar de Adventstijd, de tijd van verwachting naar het Licht van de Wereld, dat Jezus voor ons wil zijn.

En we blijven een licht ontsteken. In de komende weken zullen de Adventskaarsen branden. Als een aanmoediging: dat we zullen volhouden. Want de morgen daagt. Gods licht verdrijft de nacht.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger